

השוק האירופי המשותף: בעייה ושמה שולץ

וגזענות, שאיפיינו את המאבק על צבינה של רודנה ב-20 השנים האחרונות. **בדי לשפוף רם**, העובדה שמנהיג רדיקאלי, מפקד אירגון "מחבלים", מארכסיסט וניטרליסט הצליח לזכות

נגד המישטר החוקי בארצו. **פגועה בחיד האוויר**, מוגאבה נאלץ לנקוט בכמה צעדי-גומל, כולל שימוש מבוקר בחוקי-החירום של איאן סמית. עובדה זו עוררה ביקורת מוצדקת של האגודות השונות לזכויות-האדם, שתמכו עד לאחרונה במוגאבה כמעט ללא סייג. האגודה הקתולית למען שלום וזכויות האזרח בוימבאבוה, ש"יד שנקטה עמדה חד-משמעית נגד הגזענים הלבנים בתקופת המאבק לעצמאות, מתחה ביקורת קשה על ראש-הממשלה. העילה המיידית היתה החלת תקנות שהגנו על כוחות-הביטחון מפני תביעה מיש-פסית על שימוש באלומות תוך מילוי תפקידם. הסיבה האמיתית היא דאגתם הכנה של אנשי ש"יד לגורל החירור יות הדמוקרטיה בוימבאבוה.

בינתיים חלה הסלמה כל-כך הריפה בביטחון הפנימי במדינה, עד שעצם קיומה של מערכת דמוקרטית פורמא-

בשילטון בבחירות דמוקרטיות, תחת פיקוח בריטי קפדני, יצרה תקדים מעניין. מוגאבה החל במהפכה מיבנית רדיקאלית, אבל שקטה, הוא ביצע רפורמה חינוכית מרחיקת-לכת, ששלחה את כל ילדי זימבאבוה לבתי-הספר (רובם המכריע — בפעם הראשונה), הוא שלל בהדרגה את זכויות-היתר של הלבנים, כפה עליהם לשלם מס-אמת כדי לממן את הרפורמות לטובת כלל האוכלוסייה. כל זאת, תוך סטיות מעטות יחסית מגורמות דמוקרטיות מקובלות.

מוגאבה הצליח לארגן מחדש את צבא ארצו, תוך שילוב מופלא בין אנשי-מחתרות-לשעבר ובין רודפים, שחורים ולבנים כאחד, שיקום הצבא היה תהליך קשה ביותר, הצריך את סילוקם של גזענים לבנים מובהקים מצד אחד, ואת ריסונם של יסודות קיצוניים שחורים מצד שני. מוגאבה עשה כל יזמת מבלי לשפוף דם, הישג ממש מופלא, בשיסלב לתנאים שבהם פעל.

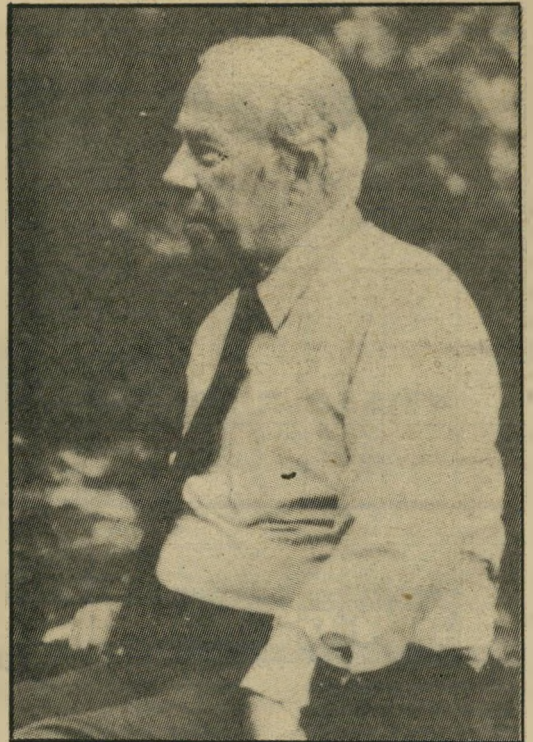
עם זאת סובל מוגאבה ממעשי חתייה בלתי-פוסקים של מתחרהו הגדול, ג'ושע אנקומו. בעיית אנקומו היא סבוכה, והטיפול בה מצריך הרבה טאקט ומיומנות פוליטית. מוגאבה הדיח אומנם את אנקומו ממשלתו, ושלח אותו לגלות שקטה בבולאוויו, אבל לא העז לנקוט נגדו באמצעים נוקשים יותר.

עם זאת סובל מוגאבה ממעשי חתייה בלתי-פוסקים של מתחרהו הגדול, ג'ושע אנקומו. בעיית אנקומו היא סבוכה, והטיפול בה מצריך הרבה טאקט ומיומנות פוליטית. מוגאבה הדיח אומנם את אנקומו ממשלתו, ושלח אותו לגלות שקטה בבולאוויו, אבל לא העז לנקוט נגדו באמצעים נוקשים יותר.

רוברט מוגאבה
נסיון מקורי — אבל שרוי בסכנה

מאז הדחתו של אלכסנדר הייג ומינויו של ג'ורג' שולץ לתפקיד שרי-החוזק האמריקאי, חלה הרעה ממשית ביחסים בין ארצות-הברית ובין מערב אירופה. הייג חלק אומנם על המדיניות האירופית במיורח-התיכון, אבל בדרך-כלל השתדל להחיל מדיניות-החוזק שתהיה מקובלת על ארצות השוק המשותף. הוא ראה במורת-רוח את הידוק היחסים בין אירופה ובין ברית-המועצות, אבל האמין שהדרך היחידה לשמור על הברית הפוליטית והצבאית של נאט"ו היא בראייה רחבה של האינטרס

ג'ורג' שולץ
קשוח כלפי אירופה

המערבי, בצורה שתכלול גם התחשבות מיוחדת במאווי האירופים ובתרבות הפוליטית שלהם, שהיא הרבה יותר שמאלית מהמקבילה האמריקאית שלה.

פיק-ברנייס בריטי, שולץ, לעומת זאת, הוא חסיד נלהב של גישות קשוחות כלפי אירופה. הוא משתדל להבליט בכל נאומו את תלותם של האירופים בארצות-הברית, ואינו בוחל באיומים, ואף בצעדים מכאיבים אחרים, כדי לסכל את ההתקרבות האירופית-סובייטית.

לאחרונה הטילה ממשלת ארצות-הברית הגבלות כבי-דוה על יבוא פלדה מאירופה, ההנמקות היו, לכאורה, כלכליות, אך הסיבה היתה פוליטית מובהקת. שולץ רוצה למנוע, או לפחות לדחות ככל האפשר, את השלמת צינור הגאז ממצר-סיביר לאירופה, אחת הדרכים היא לגרום, ביוזעין ובגלוי, להתמוטטות מופעלי פלדה במצ-רביאירופה.

הצעדים האמריקאיים עוררו בהלה באירופה. מאמצי מוסדות השוק-האירופי לגבש מדיניות אחידה כלפי האמריקאים נכשלו, בשל פיקי-ברנייס שאחו בבריטים. יצאו 200 אלף טון פלדה בריטית לארצות-הברית עומד בסכנה, ומפעל הפלדה בסקנטרופ, המעסיק 10 אלפי פועלים, עלול להיסגר. תגובת-ההשרשה עלולה לגרום לעוד 30 אלף מובטלים באזורים התעשייתיים בבריטניה, הסובלים גם בלא-הכתי מתסיסה חברתית. תאצ'ר החליטה לשאת ולתת עם שולץ באורח עצמאי, שיגרה את שרי-החוזק שלה, כריסטופר פים, לושינגטון, ושררה בכך את החזית האירופית האחידה נגד ארצות-הברית.

מומחים גרמניים סבורים, ששולץ לא יצליח למנוע את השלמת צינור הגאז, ולעומת זאת יגרום למשבר ממשתי ביחסים עם מדינות השוק האירופי. כך סבורים גם ראשי השילטון בבריטניה-המועצות, המייעילים שוב ושוב לשירותיה הטובים של ממשלת רונאלד רגן לשיפור מתמיד במצבם בעולם.

זימבאבוה: רוברט

מוגאבה בצרות

משקיפים רבים ראו בסיפור עלייתו של רוברט מוגאבה לשילטון בוימבאבוה נצחון מזהיר של התבונה והרציונא-ליות, על הדחפים הפרימיטיביים יותר, מישקעי השינאה

קניה: מהי

דמוקרטיה?

היומון הליברלי הארץ דיווח במאמר-מערכת בשם בוע שעבר על "משהו מוזר ומדאיג" המתרחש בקניה. מדובר בתופעות שכיחות למדי במדינה זו. עורכי עיתונים מפוטרם בשל ביקורת על המישטר, מרצים באוניברסיטות נעצרים ללא מישפט, לאחרונה החליי-טה הממשלה לחוקק חוקי הפושק את קניה לרשמית למהדינה חד-מיפלגתית, ובכך הופך את קניה לתפאורה הדמוקרטית שאיפיינה את קניה עד כה.

מנצחים מקומיים, יש לשבח את הארץ על הוקעת תופעות כאלה, אך יש גם להתייחס בתמיהה קצת מבודחת להערכתו, כאילו "קניה היא אחת הדמוקרטיות המעטות באפריקה, שהצטיינה הן בחופש העיתונות והן בשילטון החוק, המחייב גם את הממשלה." זוהי פשוט בדיחה. בעשר השנים האחר-רונות נרדפים מתנגדי המישטר בקניה, היו מיקרים רבים מאוד של רציחות פוליטיות ביוזמת המישטרה הפוליטית, והפעלת אמצעים מיהליים לסתימת פיות היא מעשה כמעט יומיומי.

מקור טעותו של הארץ הוא בנטיית עורכיו שלא להבדיל בין דמוקרטיה ובין מישטר פרו-מערבי, המעודד יוזמה פרטית, קניה הנהיגה, מזה שנים רבות, מישטר כלכלי המושתת על רכושנות, יצירת חברה בעלת ריבוד מעמדי מובהק (תחת החברה השיבטית), וניאיקולוניאליזם, כלומר שיתוף הקפי-טליזם המערבי בניצול כוח-העבודה הזול בקניה, והקי-מת מעמד של מצילים מקומיים, טכנוקראטים, המהווה כיום את הכוח המוביל בהנהגת מיפלגת השילטון בקניה.

תופעה זו רווחת מאוד בעולם השלישי, ומאפיינת את רוב המישטרים הפרו-אמריקאיים באמריקה הל-טינית, למשל. אין כל קשר בינה ובין ליברליזם דמו-קרטי במובנו השגור, בהקשר המקובל של מדינה תעשייתית מפותחת במערב.

עד שעורכי הארץ לא ישיכילו להבין הנחות יסוד פשוטות אלה, אין לצפות להערכה מיומנת של בעיות העולם השלישי ביומון זה. זוהי בעייה של קונצפציה, ולא של מאמר ראשי רשלני.

קוראי הארץ ראויים לגישה קצת יותר רצינית ומעודכנת.

לית שרוי בסכנה ממשית, השבוע פגעו אנשי אנקומו בעשרה מטוסים-קרב חדישים של היל-האוור של זימ-באבוה, שנרכשו בבריטניה, שישה מטוסי הוק, וארבעה האנטרים הושמדו לחלוטין, או יצאו מכלל שימוש. עוד שני מטוסים נפגעו בצורה קלה יותר, מכיוון שכל היל-האוור היומבאבווי כולל 47 מטוסים, מדובר בפגיעה ממש אנושה, הגורעת מיכולת העמידה שלו נגד האויב האמרי-תני — דרום-אפריקה, האחראים לפעולה עדיין לא נתפסו, ויש להניח שהם נמלטו לזאמביה, המוצפת בסוכנים סובייטיים.

אנשי אנקומו פגעו גם בשמה הטוב של זימבאבוה כאמרי-תירות מבוקש, שישה תיירים (2 בריטים, 2 אמריקאים, 2 אוסטרלים) נחטפו בעיצומו של סאפארי חוצה אפריקה. מוגאבה נאלץ לגייס את אנקומו בכבודו ובעצמו, כדי שיפנה לחוטפים ויבקשם לשחרר את החטופים. אנקומו הופיע בשידור ראדיו מתחסד, עד כה ללא תוצאות.

מומחים לענייני זימבאבוה משוכנעים, שהעימות בין אנשי מוגאבה לתומכי אנקומו, שיש לו גם בסיס שיבטי מובהק, הוא בלתי-גמנע. יתכן שעיומת כזה, אם ימוצה עד תומו, צופן בחובו גם את היסול הנסיון המרתק ביותר בתולדות העולם השלישי, למזג דמוקרטיה מערבית, מהפכה מיבנית סוציאליסטית בתנאי מדינה מתפתחת, וגישה בלתי-מזדהה עם אחד משני הגושים בעולם.